ОЗИҚ-ОВҚАТ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ, СУВ ВА ЭНЕРГИЯ ТЕЖАЙДИГАН ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ КЕНГ ЖОРИЙ ҚИЛИШ, ЭКИНЛАРНИ ЖОЙЛАШТИРИШ ВА СУВ БОШҚАРУВИНИ РАҚАМЛИ ТИЗИМГА ЎТКАЗИШ МАСАЛАЛАРИ

ОЗИҚ-ОВҚАТ ХАВФСИЗЛИГИ

Озиқ-овқат хавфсизлиги –аҳолининг барча қатламини соғлом ва фаол ҳаёт кечириши учун жисмоний, ижтимоий, иқтисодий имкониятларини ҳисобга олган ҳолда озиқ-овқат истеъмоли эҳтиёжларини тўлиқ қоплаш, хавфсизлик кўрсаткичларига мувофиқлигини (инсонга зарар етказмаслигини) таъминлаш, юқори озуқавий қийматга эга озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш шароитларини кафолатловчи давлатнинг иқтисодий ҳолатини акс эттиради.

ОЗИҚ-ОВҚАТ ХАВФСИЗЛИГИ СТРАТЕГИСИ МАҚСАДЛАРИ

1

1-мақсад. Барқарор қишлоқ хўжалиги ва барча аҳоли учун етарли хажм ва миқдорда озиқ-овқат маҳсулотларини мавжудлиги;

1) қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқариш барқарорлигини таъминлаш;
2) озиқ-овқат таъминоти занжирида маҳсулотлар йўқотилиши ва исрофгарчилигини камайтириш;
3) табиий ресурслар, ер, сув ва озиқ-овқат захираларини барқарор бошқариш;
4) трансчегаравий ҳайвонлар касалликлари ва ўсимликлар зараркунандаларига қарши курашиш;
5) қишлоқ хўжалиги экинлари ҳосилдорлиги, чорва ҳайвонлари маҳсулдорлигини барқарор ошириш учун қишлоқ жойларда маслаҳат-ахборот тизимларини ва билимларни ошириш хизматларини такомиллаштириш.

2

2-мақсад. Ҳар бир инсонни озиқ-овқатдан фойдаланиш, харид қилиш имкониятига эга бўлиши

1) кичик хўжаликларнинг қишлоқ хўжалигининг озиқ-овқат қиймат занжирларига кириш имкониятини яхшилаш;
2) қишлоқ аҳолисининг турмуш даражасини яхшилаш ва камбағалликни қисқартириш учун бозор рақобатини ва боғлиқлигини кучайтириш;
3) ички бозорларнинг халқаро савдо тизими билан боғлиқлигини мустаҳкамлаш.

3

3-мақсад. Озиқ-овқат маҳсулотларининг зарарсизлиги яъни организмга зарарли таъсир этувчи турли моддалардан ҳоли бўлиши;

1) соғлом ва мувозанатли овқатланишни (диетани) тарғиб қилиш;
2) озиқ-овқат маҳсулотлари хавфсизлигини таъминлаш ва мустаҳкамлаш;
3) озиқ-овқатлардан самарали фойдаланиш учун уларни ишлаб чиқариш муҳитини яхшилаш.

4

4-мақсад. Озиқ-овқат хавфсизлиги ва соғлом овқатланишни таъминлашдаги барча жараёнларда барқарорликка эришиш.

1) қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш жараёнлари ҳамда улар бозорларининг табиий-техноген офатлар ва иқлим ўзгариши хавфларига чидамлилигини кучайтириш;
2) ишлаб чиқариш қувватлари ва бозор алоқаларини аниқ дастур ва «йўл хариталари» асосида тизимли ташкил этиш;
3) фавқулодда вазиятларда озиқ-овқат хавфсизлиги ва соғлом овқатланишни таъминлаш имкониятларини ошириш.

ХАЛҚАРО КЎРСАТКИЧЛАР

1. БМТ ФАО маълумотларига кўра, бугунги кунда дунё аҳолисининг 735 млн кишидан ортиғи очликдан азият чекмоқда.

2. Жаҳон банки таҳлилига кўра, етарли озиқ-овқат ишлаб чиқариш ва инфляцияга чоралар кўрилмаса 2028 йилда дунёда озиқ-овқат етишмайдиган одамлар 1 млрд кишига етиши мумкин.

3. The Global Food Security Index бўйича (2022 й) рейтингда Ўзбекистон позицияси 113 та мамлакат ичида 57,5 баллни ташкил қилиб, 85 – ўриндан 73-ўринга ёки 12 поғонага кўтарилди.

4. Ҳалқаро тажрибада, ички ишлаб чиқариш ҳисобига талабни таъминланиши 80 фоиздан юқори бўлса озиқ-овқат хавфсизлиги таъминланган ҳисобланади.

“ОЗИҚ-ОВҚАТ ХАВФСИЗЛИГИ СТРАТЕГИЯ”СИ УСТИВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ

“1-бўлим. Озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш

1. Табиий ва моддий ресурслардан фойдаланишнинг самарали иқтисодий ва экологик бошқарув тизимларини жорий қилиш.

2. Самарали бозор иқтисодиёти тамойилларига асосланган стратегик озиқ-овқат маҳсулотларининг давлат назорати остидаги захирасини яратиш.

3. Геосиёсий вазиятлар, инқирозлар нинг салбий таъсирида юзага келадиган хавф-хатарларни мониторинг қилиш платформасини яратиш.

2-бўлим. Соғлом овқатланишни таъминлаш

1. Ижтимоий ҳимоянинг миллий тизимини такомиллаштириш ва уларнинг барқарорлигини таъминлаш;

2. Соғлом овқатланиш ва озиқланиш тамойиллари, озиқ-овқат маҳсулотларининг хавфсизлик кўрсаткичлари ва уларга риоя этиш амалиётларини тарғиб қилиш.

ҲУДУДЛАРДА ИСТЕЪМОЛ ТАЛАБИ ТЎЛА ҚОПЛАНМАГАН МАҲСУЛОТЛАР ВА ТУМАНЛАР

1 **Картошка**

Мўйноқ (*115%*), Хўжайли (*29%*), Андижон (*42%*), Беруний (*50%*), Шофиркон (*67%*),Фориш (*5%*), Зарбдор (*16%*), Деҳқонобод (*8,7%*), Косон (*4,2%*), Конимех (*59%*), Косонсой (*38%*), Уйчи (*40%*), Самарқанд (*33,5%*), Нуробод (*30,0%*), Қизирик (*31,0%*), Оқолтин (*9,6%*), Сардоба (*39,0%*), Қибрай (*50,0%*), Паркент (*63,0%*), Учкўприк (*59,0%*), Тупроқалъа (*38%*),

2 **Гўшт**

Мўйноқ (*90,0%*), Тўрткўл (*93%*), Избоскан (*59%*), Андижон (*69%*), Чортоқ (*70%*), Тўрақўрғон (*83%*),Нарпай (*64%*), Олтинсой (*63%*), Тошкент (*90,0%*), Қува (*57%*), Бешарик (*61%*),

3 **Тухум**

Тахиатош (*39,0%*), Хўжайли (*54%*), Избоскан (*48%*), Шофиркон (*72%*), Ш.Рашидов (*39%*), Зарбдор (*42%*), Нишон(*29%*), Деҳқонобод (*37%*), Томди (*42%*), Учкудук (*11%*), Учқўрғон (*47%*), Янгиқўрғон (*47%*), Ургут (*62%*), Нарпай (*68%*), Олтинсой (*15%*), Шўрчи (*27%*), Боёвут (*44%*), Қува (*35%*), Сўх (*45%*), Тупроққалъа (*67%*),

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ЭКИНЛАРИНИ ЖОЙЛАШТИРИШ, МАҲСУЛОТ ЕТИШТИРИШНИ РАҚАМЛАШТИРИШ

1. “**CropAgro**” ахборот тизими (АТ)да 3,2 млн. га экинлар контурлар кесимида электрон режалаштириш ва ҳисобини юритиш йўлга қўйилди.

2024 йил ҳосили учун 48 турдаги экинлар (ш.ж: боғ, токзор ва иссиқхона хўжаликлари) 2,4 млн. га майдон (1 022 минг га пахта, 1 017 минг га бошоқли дон) тизимга киритилди.

Фаоллик ҳолати, ер майдони мавжудлиги ва бошқа маълумотларни автоматик солиштириш мақсадида **“CropAgro”** АТ Солиқ идоралари интеграция қилинди;

2. “**Agroplatforma**” АТ да пахта, ғалла ва картошка етиштиришга имтиёзли кредит ажратиш рақамлаштирилди ҳамда 45 минг маҳсулот етиштирувчиларга “ягона нуқта” орқали хизматлар кўрсатиш жорий этилди.

Озиқ-овқат хавфсизлиги ахборот тизими ишга туширилади ва 20 та йўналишда интеграция қилинади.

- Озиқ-овқат хавфсизлиги хавф-хатарларини аниқлаш, баҳолаш, бошқариш ва мониторингини юритиш ҳамда эрта хабардор қилиш учун идоралараро **Миллий ахборот платформаси ишлаб чиқилади;**

- **6 та** вазирлик ва идораларнинг **12 та** йўналишдаги электрон базаси интеграция қилиниб, **147 мингта** қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирувчи субъектлар фаолияти бўйича **100 дан** ортиқ статистик ва таҳлилий ҳисоботларда **50 та** индикаторларнинг ягона маълумотлар базаси шакллантирилади.

- **107 мингдан** ортиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирувчилар ва **800 дан** ортиқ қайта ишловчилар тўғрисида маълумот, маҳсулот турлари, сертификатлаш, савдо уйларининг базаси шаклантирилиб, масофадан шартнома қилиш, муаммоларни эрта аниқлаш ва экспортни **30 фоизгача** ошириш тизими яратилади.

Ахборот тизимини ишга тушириш бўйича масъуллар.

- Агро маълумотлар базасини бошқариш ва таҳлили, тармоқларни рақамли интеграциялаш бошқармаси.
- Агросанотни рақамлаштириш маркази
- Озиқ овқат саноатини ривожлантириш ва хавфсизлигини таъминлаш бошқармаси бошлиғи

2024 йил

8 млрд куб метр

Сув иқтисод қилинди

Сув тежовчи технологияларни жорий қилиш ва лазер текислаш	**2,6** млрд куб метр
Ирригация тармоқларида таъмирлаш ва тиклаш ҳисобига	**2** млрд куб метр
АКТ ва рақамли технологияларни жорий қилиш ҳисобига	**0,6** млрд куб метр
Қўшимча агротехник тадбирларни амалга ошириш	**2,7** млрд куб метр

2025 йил

10 млрд куб метр

Сув иқтисод қилинади

Сув тежовчи технологияларни жорий қилиш ва лазер текислаш	**3** млрд куб метр
Ирригация тармоқларида таъмирлаш ва тиклаш ҳисобига	**2,9** млрд куб метр
АКТ ва рақамли технологияларни жорий қилиш ҳисобига	**0,7** млн куб метр
Қўшимча агротехник тадбирларни амалга ошириш	**3,5** млрд куб метр

ВЕГЕТАЦИЯ ДАВРИДА СУВ ОЛИШ ЛИМИТИ

		Сув лимити	Ортиқча олинган сув миқдор
1	Қорақалпоғистон Республикаси	**3 850** млн куб метр	**1 069** млн куб метр (*лимитга нисбатан **128** фоиз*)
2	Фарғона вилояти	**2 045** млн куб метр	**893** млн куб метр (*лимитга нисбатан **144** фоиз*)
3	Хоразм вилояти	**2 532** млн куб метр	**440** млн куб метр (*лимитга нисбатан **117** фоиз*)
4	Бухоро вилояти	**2 058** млн куб метр	**299** млн куб метр (*лимитга нисбатан **115** фоиз*)
5	Навоий вилояти	**869** млн куб метр	**111** млн куб метр (*лимитга нисбатан **112** фоиз*)
6	Сирдарё вилояти	**1 633** млн куб метр	**91** млн куб метр (*лимитга нисбатан **106** фоиз*)
7	Андижон вилояти	**1 698** млн куб метр	**70** млн куб метр (*лимитга нисбатан **104** фоиз*)
8	Наманган вилояти	**1 702** млн куб метр	**60** млн куб метр (*лимитга нисбатан **104** фоиз*)
9	Жиззах вилояти	**1 855** млн куб метр	**4** млн куб метр (*лимитга нисбатан **100** фоиз*)

НАСОС СТАНЦИЯЛАРДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ ВА ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИНИ ИҚТИСОД ҚИЛИШ

2017 йилда электр энергияси истеъмоли **8,3 млрд кВт/соат**ни ташкил этган бўлса, **2023** йилга келиб **6,8 млрд кВт/соат** яъни **1,5 млрд кВт/соат** иқтисод қилинишига эришилди.

2024 йилда электр энергияси истеъмол қилиш режаси **7,1 млрд кВт/соат,** амалда **6,7 млрд кВт/соат**ни ташкил этмоқда.

2025 йил

250 млн кВт/соат

электр энергия иқтисод қилинади

ШУ ЖУМЛАДАН:

Насос ўрнатиш ҳисобига	**150 та**
Электродвигатель ўрнатиш ҳисобига	**166 та**
Конденсатор қурилмаси ўрнатиш ҳисобига	**117 та**
Частота ўзгартирувчи қурилмаси ўрнатиш ҳисобига	**67 та**
Қуёш батареяси ўрнатиш ҳисобига	**58 та**
Кучланиш кабеллари ўрнатиш ҳисобига	**18 045 метр**

10 фоиз сув кам чиқариш ҳисобига, шунингдек, сув тежовчи технологияларни жорий қилиш, АКТ ва бетонлаш ҳисобига.

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯНИ ИҚТИСОД ҚИЛИШДА ЙЎЛ ҚЎЙИЛГАН КАМЧИЛИКЛАР

1. Қорақалпоғистон Республикаси, Бухоро, Самарқанд, Сирдарё ва Сурхондарё вилоятларида қуёш панелларини ўрнатиш режалари бажарилмаган.

2.Туман ҳокимлари томонидан тумандаги насос станциялар ёрдамида чиқарилаётган сув учун сарфланаётган бюджет маблағлари ва энергия ресурслари чуқур таҳлил қилинмаябди ва камайтириш бўйича чоралар кўрилмаябди.

---

3. Республика бўйича сув истеъмолчиларига насос станциялар ёрдамида етказиб берилаётган **1000** **куб метр** сув учун ўртача **121,9** **кВт** электр энергияси сарфланмоқда. **Лекин**, ҳудудлар насос станциялар ёрдамида етказиб берилаётган **1000** **куб метр** сувга сарфланаётган электр энергия Тошкент вилоятида **148,2** **кВт**, Сурхондарё **163,6** **кВт**, Самарқанд **232,8** **кВт**, Андижон **332,1** **кВт** ва Наманган **380** **кВт**ни ташкил этмоқда.

СОҲАДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ЖОРИЙ ЭТИШ

2024 йил

“Ақлли сув” қурилмалари ўрнатилди — **1 392 та**

“Насос” қурилмалари ўрнатилди — **1 743 та**

“Дайвер” қурилмалари ўрнатилди — **2 110 та**

йирик сув иншоотлари **автоматлаштирилди** — **14 та**

2025 йил

“Ақлли сув” қурилмалари ўрнатилади — **6 186 та**

“Насос” қурилмалари ўрнатилади — **1 821 та**

“Дайвер” қурилмалари ўрнатилади — **2 850 та**

йирик сув иншоотлари **автоматлаштирилади** — **15 та**

Бирорта ҳам “Ақлли сув” қурилмалари ўрнатилмаган туманлар:

Қорақалпоғистон Республикаси бўйича:

Амударё, Хўжайли, Шуманой, Қўнғирот, Кегейли, Бўзатов,Қораўзак, Тахтакўпир ва Тахиатош.

Андижон вилояти бўйича:

Андижон, Бўстон ва Олтинкўл.

Бухоро вилояти бўйича:

Жондор, Пешку ва Ромитан туманлари.

Сирдарё вилояти бўйича:

Гулистон, Сайхунобод, Мирзаобод ва Сирдарё туманлари.

Тошкент ва Фарғона вилоятларининг барча туманлари.

СУВ ТЕЖОВЧИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ЖОРИЙ ҚИЛИШ

2017 йилда суғоришда сув тежовчи технологиялар қамрови **28 минг гектар**ни ташкил этган бўлса, **2024** йилга келиб **1,9 млн гектар**га етказилди.

2025 йил

+500 минг гектарда

ҚЎШИМЧА СУВ ТЕЖОВЧИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ЖОРИЙ ҚИЛИНАДИ

ШУ ЖУМЛАДАН:

Томчилатиб суғориш ҳисобига	**74,6 минг гектар**
Ёмғирлатиб суғориш ҳисобига	**35,2 минг гектар**
Дискрет суғориш ҳисобига	**27,5 минг гектар**
Эгилувчан қувур ва эгатка пленка тўшаб суғориш ҳисобига	**94 минг гектар**
Ерларни лазерли текислаш ҳисобига	**268,8 минг гектар**

СУВ ХЎЖАЛИГИ ОБЪЕКТЛАРИНИНГ САМАРАДОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ

2024 йил

Ирригация тармоқлари таъмирланди-тикланди

Каналлар тозаланди	**5 800** км
Гидротехник иншоотлар таъмирланди	**5 650** дона
Гидропостлар таъмирланди	**5 721** дона

2025 йил

Ирригация тармоқлари таъмирланади-тикланади

Каналлар тозаланади	**5 093** км
Гидротехник иншоотлар таъмирланади	**5 297** дона
Гидропостлар таъмирланади	**5 133** дона